«Ἐγώ εἰμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή» (Ἰωάν. ιδ΄ 6).

ΖΩΗ

«Τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν πνεῦμά ἐστι καὶ ζωή ἐστι» (Ἰωάν. ς΄ 63).

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΑΔΕΛΦΟΤΗΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ

Ἔτος ΚΔ΄. | Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Ὀκτωβρίου 1934 | Ἀριθ. 1156

Ἐκκλησιαστικά.

ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΜΑΣΣΩΝΙΣΜΟΥ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙ ΑΥΤΟΥ ΠΡΑΞΙΝ ΤΗΣ ΙΕΡΑΡΧΙΑΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ(*)

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 6—7 τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ «Πυθαγόρας» δημοσιεύεται ἐπίσημος ἀπάντησις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐλευθεροτεκτονισμοῦ εἰς τὴν περὶ Μασσωνίας Πρᾶξιν τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὑπογεγραμμένη μὲν ὑπὸ τῶν ἐκπροσωπούντων τὸ Ὕπατον συμβούλιον τοῦ 33ου τῆς μεγάλης Ἀνατολῆς τῆς Ἑλλάδος, κοινοποιηθεῖσα δὲ πρὸς ἅπαντα τὰ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τούτου διατελοῦντα ἐργαστήρια καὶ στοάς. Ἡ ἀπάντησις αὕτη καὶ ἄλλως διεδόθη, ἀποσταλεῖσα πρὸς Ἱεράρχας καὶ ἄλλα πρόσωπα, διὰ τοῦτο ἐπιβάλλεται νὰ σημειώσωμεν παρατηρήσεις τινὰς ἐπ' αὐτῆς.

Ἁπλῆ ἀντιπαραβολὴ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης πρὸς τὸ κείμενον τῆς μνημονευθείσης Συνοδικῆς Πράξεως καθιστᾷ εὐθὺς καὶ ἐκ πρώτης ὄψεως ἐκτάκτως αἰσθητόν, ὅτι οὐδὲν ἐκ τῶν παρατασσομένων κατὰ σειρὰν σαφῶν ἐπιχειρημάτων, ἐφ' ὧν ἡ Συνοδικὴ Πρᾶξις ἐστήριξε τὸ συμπέρασμα αὐτῆς ὅτι ὁ Μασσωνισμὸς εἶνε θρησκεία μυστηριακή, ἀναιρεῖται. Ἀπετέλει δὲ νομίζομεν στοιχειώδη ὑποχρέωσιν διὰ τοὺς ἐν τῇ Στοᾷ, ἐφ' ὅσον ἀπεπειράθησαν νὰ δώσωσιν ἀπάντησίν τινα εἰς τὴν Ἱεραρχίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, νὰ ἀναιρέσωσι τὰ ἐπιχειρήματα ταῦτα. Τοῦτο δὲ διότι δὲν ἐστηρίζοντο ταῦτα ἐπὶ ἁπλῶν συλλογισμῶν, ἀλλὰ συνήγοντο ἐξ αὐτῶν τῶν ἐπισήμων κειμένων τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ ἐξ ὁμολογιῶν ἀνεγνωρισμένων διδασκάλων αὐτοῦ.

Οὕτως ἀποφεύγει ἡ ἀπάντησις νὰ ἐξηγήσῃ, πῶς οἱ πρόκριτοι τῶν ἁπανταχοῦ Στοῶν, μηδὲ τῶν Ἑλληνικῶν ἐξαιρουμένων, διακηρύττουσιν ἐναβρυνόμενοι τὴν σχέσιν τοῦ Μασσωνισμοῦ πρὸς τὰ ἀρχαῖα ἐθνικὰ μυστήρια καὶ τὴν ἄμεσον καταγωγὴν αὐτοῦ ἐκ τῶν μυστηρίων τούτων· σχέσιν καὶ καταγωγὴν ἐπιβεβαιουμένην καὶ ὑπὸ τῆς μυήσεως τοῦ τρίτου βαθμοῦ, ἥτις ἀπαράλλακτος τυγχάνουσα ἐν ἁπάσαις ταῖς Στοαῖς, τόσον ταῖς τοῦ Σκωτικοῦ, ὅσον καὶ τοῦ Γαλλικοῦ δόγματος, ἀποτελεῖ δραματικὴν ἀφήγησιν καὶ εἶδός τι μιμικῆς ἐπαναλήψεως τοῦ μυθολογουμένου θανάτου τοῦ πάτρωνος τῆς Μασσωνίας Χιράμ, ὅστις κατὰ τοὺς ἐγκύρους διδασκάλους τοῦ Τεκτονισμοῦ Clavel, Ragon, Lenoir κλπ. τυγχάνει «ὡς ὁ Ὄσιρις, ὁ Μίθρας καὶ ὁ Βάκχος, μία ἀπὸ τὰς μυρίας προσωποποιήσεις τοῦ ἡλίου». Ἡ αὐτὴ χαρακτηριστικὴ σιωπὴ ἀντιτάσσεται ὑπὸ τῆς ἀπαντήσεως καὶ εἰς τὸ καταγγελλόμενον ὑπὸ τῆς Συνοδικῆς Πράξεως γεγονός, ὅτι ἡ Μασσωνία κέκτηται ἰδίους ναοὺς μετὰ βωμῶν, ἰδίας θρησκευτικὰς τελετάς, αἵτινες ὑπ' αὐτῶν τῶν Τυπικῶν τοῦ Μασσωνισμοῦ κατονομάζονται χαρακτηριστικώτατα εἴτε μυήσεις, εἴτε υἱοθεσία λυκιδέων ἢ τεκτονικὸν βάπτισμα, συζυγικὴ ἀναγνώρισις ἢ τεκτονικὸς γάμος, τεκτονικὸν μνημόσυνον, ἐγκαίνια τοῦ τεκτονικοῦ ναοῦ κλπ.

Ἡ ἀπάντησις περιορίζεται ἁπλῶς νὰ ἐξάρῃ τὸν σωματειακὸν χαρακτῆρα τοῦ Τεκτονισμοῦ, ἐμμένουσα ἐπὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ Μασσωνισμοῦ ὡς ἠθικῆς Ἑταιρίας. Ἀλλὰ λησμονεῖ, ὅτι καὶ ὁ χαρακτηρισμὸς οὗτος ἀποτελεῖ νέον σημεῖον ὁμοιότητος τοῦ Μασσωνισμοῦ πρὸς τὰ ἀρχαῖα εἰδωλολατρικὰ μυστήρια, ἅτινα ἐνωρίτατα υἱοθετήθησαν ὑπὸ διαφόρων ἑταιριῶν ἢ ἀδελφοτήτων, τῶν γνωστῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὑπὸ τὸ ὄνομα θίασοι ἢ ὀργεῶνες. Ἐν Πειραιεῖ ἐκτὸς ἄλλων, κατὰ τὰς παραμονὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὑπῆρχε «θίασος σαραπιστῶν». Ἀντιλαμβανόμενοι ἐν τούτοις οἱ συντάκται τῆς ἀπαντήσεως, ὅτι ὁ χαρακτηρισμὸς τοῦ Μασσωνισμοῦ ὡς ἁπλοῦ τινος σωματείου, ἢ ἔστω καὶ ἠθικῆς Ἑταιρίας, θὰ ἦτο λίαν ἀνεπαρκὴς ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἐπιδιωκομένους ὑπὸ τῆς Μασσωνίας σκοπούς, αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκην νὰ ἀναμίξωσι καὶ τὸ ὄνομα τῆς Φιλοσοφίας, νομίζοντες, ὅτι διὰ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ Τεκτονισμοῦ ὡς ἑταιρίας ἠθικῆς καὶ φιλοσοφικῆς ἀποδίδονται πλήρως οἱ κύριοι χαρακτῆρες αὐτοῦ, χωρὶς πλέον νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη, ὅπως προσφύγωμεν εἰς τὸν χαρακτηρισμὸν τοῦ Τεκτονισμοῦ καὶ ὡς θρησκείας.

Ἀλλ' ὅτι ὁ κύριος χαρακτὴρ τοῦ Τεκτονισμοῦ δὲν εἶνε ὁ σωματειακὸς ἀντιλαμβάνεται πᾶς τις εὐχερῶς, ὅταν ἐνθυμηθῇ, ὅτι οὐδὲν ἕτερον σωματεῖον ἢ ἑταιρία παρουσιάζει ὡς ἀπαραίτητον στοιχεῖον τῆς ὑπάρξεως καὶ ζωῆς αὐτοῦ τελετὰς ἰδίας καὶ μυήσεις ἢ συμβολικὰς πράξεις, ὡς προτιμᾷ νὰ χαρακτηρίζῃ τὰ μυστήρια τοῦ Τεκτονισμοῦ ἡ ἀπάντησις. Δὲν νομίζομεν δέ, ὅτι τὴν δι' ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν ἢ δι' οἱασδήποτε ἐπισήμου πράξεως τῆς Πολιτείας ἀναγνώρισιν τοῦ Τεκτονισμοῦ ἐπικαλοῦνται οἱ συντάκται τῆς ἀπαντήσεως ὡς ἀπόδειξιν τοῦ καθ' αὐτὸ σωματειακοῦ χαρακτῆρος τοῦ Τεκτονισμοῦ. Διότι τοιοῦτον ἐπιχείρημα οὐδ' ἐπ' ἐλάχιστον θὰ ἀφίστατο τοῦ ἀστείου, ὡς θὰ ἠδύνατό τις ν' ἀντιληφθῇ, λαμβάνων ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐν μὲν τῇ Ἀμερικῇ πᾶσαι αἱ οἱαιδήτινες θρησκευτικαὶ κοινότητες ἀναγνωρίζονται ὑπὸ τῆς Ἀμερικανι-

(*) Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 37—38 τῆς 22 Σεπτεμβρίου φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας», ἐπισήμου Δελτίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐδημοσιεύθη ἡ ἀνωτέρω ἀνταπάντησις, τὴν ὁποίαν μεταφέρομεν ἐνταῦθα, πρὸς διαφωτισμὸν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ζωῆς».

κῆς Δημοκρατίας ὑπὸ τὸν τύπον σωματείου (corporation), ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ Δημοκρατίᾳ καὶ αἱ κοινότητες τῶν Παλαιοημερολογιτῶν, ὡς ἀνεγνωρισμένα σωματεῖα ἐζήτησαν νὰ ἐμφανισθῶσι, χωρὶς ἡ ὑπὸ τοιοῦτον τύπον καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ ἐνταῦθα, ἀλλὰ καὶ ἐν Γαλλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, ἀναγνώρισις τῶν κοινοτήτων τούτων ν' ἀφαιρῇ ἢ νὰ μειώνῃ πως τὸν θρησκευτικὸν χαρακτῆρα αὐτῶν.

Ὅτι δὲ πάλιν οὔτε ὁ φιλοσοφικὸς ἀποτελεῖ τὸν κύριον χαρακτῆρα τοῦ Μασσωνισμοῦ, καθίσταται δῆλον, ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψει, ὅτι ἐπὶ τρεῖς καὶ ἐπέκεινα αἰῶνας ἐνεργῶν καὶ ἐργαζόμενος ἐν πολυαρίθμοις ἐργαστηρίοις καὶ στοαῖς ὁ Μασσωνισμός, οὐδὲν φιλοσόφημα ἢ ἀπηρτισμένην φιλοσοφικὴν θεωρίαν παρουσίασεν ὡς ἰδίαν, ἢ ὡς καρπὸν τῶν φιλοσοφικῶν αὐτοῦ ἐνασχολήσεων. Αἱ τρεῖς δὲ κύριαι ἰδέαι τοῦ Θεοῦ, τῆς ἀθανασίας τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἐλευθερίας, αἵτινες κατὰ τὴν ἀπάντησιν ἀποτελοῦσι τὸν πυρῆνα τῆς κοσμοθεωρίας τοῦ Μασσωνισμοῦ, εἶναι στοιχεῖα κοινὰ ἀπαντώμενα εἰς πάντα ἀνεξαιρέτως τὰ ἔχοντα πνευματικὰς τάσεις φιλοσοφήματα καὶ δὲν θὰ ἠδύναντο μόνα ταῦτα νὰ παρουσιασθῶσιν ὡς ἴδιόν τι φιλοσόφημα, ἢ ὡς ἀπηρτισμένη τις καὶ λεπτομερῶς καθωρισμένη φιλοσοφικὴ θεωρία. Ἄλλως τε εἶνε γεγονός, τὸ ὁποῖον οὐδ' αὐτοὶ οἱ συντάκται τῆς ἀπαντήσεως φανταζόμεθα νὰ ἀρνοῦνται, ὅτι ὁ Μασσωνισμὸς ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς μύστας αὐτοῦ μᾶλλον ὡς σύστημα τελετουργικόν, διὰ συμβολικῶν πράξεων καὶ διὰ τοῦ μυστικισμοῦ ζητοῦν νὰ διεγείρῃ τὸ συναίσθημα, παρὰ ὡς σύστημα διδασκαλίας, ἐπακριβῶς καὶ ἐν λεπτομερείᾳ καθωρισμένον καὶ εἰς τὸ φῶς ἐκτιθέμενον. Μόνον ὁ φαῦλα πράσσων, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Κυρίου, «μισεῖ τὸ φῶς καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς, ἵνα μὴ ἐλεγχθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἀλήθειαν ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς ἵνα φανερωθῇ τὰ ἔργα αὐτοῦ ὅτι ἐν Θεῷ ἐστιν εἰργασμένα» (Ἰωάν. 3, 20—21).

Ἀλλὰ καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, ἅτινα προβάλλει ἡ ἀπάντησις εἰς ἀναίρεσιν τοῦ θρησκευτικοῦ χαρακτῆρος τοῦ Μασσωνισμοῦ δὲν παρουσιάζονται ὀλιγώτερον ἀσθενῆ. Οὕτω τὸ τονιζόμενον ἐν τῇ ἀπαντήσει, ὅτι ὁ Μασσωνισμὸς ἀποτελεῖ παγκόσμιον μὲν ἕνωσιν, ἀλλὰ πάντοτε μεταξὺ ὀλίγων, κατ' οὐδένα λόγον θὰ ἠδύνατο νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς σοβαρὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τοῦ ὅτι ὁ Μασσωνισμὸς δὲν εἶναι θρησκεία. Ἀντιλαμβάνεται δὲ πᾶς τις τοῦτο εὐχερῶς, ὅταν λάβῃ ὑπ' ὄψει, ὅτι ὁ Τεκτονισμὸς δὲν προσλαμβάνει εἰς τοὺς κόλπους αὐτοῦ τοὺς πλείονας, οὐχὶ διότι δὲν θέλει αὐτούς, ἀλλὰ διότι δὲν εὑρίσκει τούτους ἀξίους. Μήπως καὶ ὁ Χριστιανισμὸς τὸ κατ' ἀρχὰς δὲν ἀπετέλει ἕνωσιν ἐν Χριστῷ καθολικὴν μὲν καὶ οἰκουμενικήν, ἀλλὰ μεταξὺ ὀλίγων; Ἀπεδείκνυεν ἆρά γε τοῦτο ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν ἦτο θρησκεία;

Τὸ ὅτι δὲ πάλιν ὁ Τεκτονισμός, συμπεριλαμβάνων ἐν ἑαυτῷ παντοίων θρησκευμάτων ὀπαδούς, σκοπίμως ἀπαγορεύει ἐν ταῖς στοαῖς τὰς θρησκευτικὰς συζητήσεις, τόσον ὀλίγον ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν εἶνε οὗτος θρησκεία, ὅσον καὶ ἡ ἀπαγόρευσις πολιτικῶν συζητήσεων ἐν τῷ στρατῷ καὶ συγκεκριμένως ἐν τῷ Βρεττανικῷ ναυτικῷ, ὅπου ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη τηρεῖται αὐστηρῶς, ἀποδεικνύει, ὅτι οἱ στρατοὶ καὶ τὸ μνημονευθὲν ναυτικὸν εἶνε ξένα πρὸς πολιτικὰς καὶ ἐθνικὰς διεκδικήσεις.

Τέλος, ἡ ἑτέρα βεβαίωσις τῆς ἀπαντήσεως, ὅτι ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ τέκτονος συνήθως μόνος αὐτὸς εἶνε τέκτων, ἐν ᾧ ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ δὲν εἶνε τέκτονες, δὲν παρουσιάζεται κατὰ πάντα ἀκριβής, ἀφοῦ καὶ υἱοθεσίαι λυκιδέων καὶ συζυγικαὶ ἀναγνωρίσεις λαμβάνουσι χώραν ἐν τῷ Τεκτονισμῷ καὶ ἀφοῦ, ἀποκλεισθεισῶν διὰ σημειωθέντα ἐν τῷ ἀπωτέρῳ παρελθόντι ἔκτροπα τῶν γυναικῶν ἀπὸ τῆς Μασσωνικῆς μυήσεως, ἐγχειρίζεται εἰς πάντα μυούμενον φύλλον χάρτου, φέρον ἔντυπον τεκτονικὸν ἔμβλημα, μετὰ τῆς ἑπομένης δηλώσεως τοῦ σεβασμίου: «Δὲν δεχόμεθα γυναῖκας ἐν τῷ τάγματι ἡμῶν, πλὴν τιμῶμεν τὰς ἀρετάς των καὶ ἀρεσκόμεθα ἐνθυμούμενοι αὐτὰς ἐν ταῖς τελεταῖς ἡμῶν. Τὸ ἔμβλημα τοῦτό σοι δίδουσιν οἱ ἀδελφοί σου, ὅπως ἐγχειρίσῃς αὐτὸ εἰς τὴν γυναῖκα, ἣν ἀγαπᾷς καὶ ἐκτιμᾷς ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην» (Τυπικὰ συμβολ. βαθμῶν Ἀνατολῆς Ἀθηνῶν 1891 σελ. 29).

Ὁ Μασσωνισμὸς λοιπὸν εἶνε θρησκεία, ἀλλὰ θρησκεία ἰδιάζοντος τύπου. Ἀκριβῶς δὲ εἰς τοῦτο δὲν ἐπρόσεξαν οἱ ἀρνούμενοι τὸν θρησκευτικόν του χαρακτῆρα. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁ Μασσωνισμὸς δὲν ἔχει τοὺς συνήθεις χαρακτῆρας τῆς θρησκείας, ἀλλ' εἶνε μυστηριακὴ θρησκεία. Ὅταν δὲ λέγωμεν μυστηριακὴν θρησκείαν, δὲν πρέπει παρασυρόμενοι ἐκ τῆς ἐννοίας, τὴν ὁποίαν ἡ λέξις μυστήριον προσέλαβεν ἐν τῷ Χριστιανισμῷ, νὰ ἀναζητῶμεν καὶ ἐν τῷ Μασσωνισμῷ τὸ εἶδος τῆς χάριτος ἢ δωρεᾶς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὅπερ μεταδίδεται εἰς τοὺς κοινωνοὺς τῶν μυστηρίων τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ δέον ν' ἀνατρέξωμεν, πρὸ παντός, εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ προχριστιανικοῦ παρελθόντος καὶ νὰ ἴδωμεν ἐκεῖ, ποῖος ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ μορφὴ τῶν ἀρχαίων ἐθνικῶν μυστηρίων, τῶν ὁποίων ὁ Μασσωνισμὸς διατείνεται ὅτι εἶνε διάδοχος. Στερούμενα ταῦτα οἱασδήτινος δογματικῆς διδασκαλίας ἐπεδίωκον διὰ τῶν διαφόρων ἐντυπωσιακῶν τελετῶν, ἵνα διεγερθῇ τὸ συναίσθημα τῶν μυουμένων, οἵτινες ἐξ ἑτέρου ἀφίνοντο ἐξ ὁλοκλήρου ἐλεύθεροι, ἵνα διὰ τῆς ἀλληγορίας τῶν ἐν τοῖς μυστηρίοις δρωμένων καὶ λεγομένων συναγάγωσι δι' ἑαυτούς, ἕκαστος κατὰ τὰς ἰδίας κλίσεις καὶ ἀνάγκας, τὴν ἐκ τῶν τελετῶν τούτων διδασκαλίαν. Καὶ καθὼς ὁ Cumont ἐν τῷ πολυκρότῳ ἔργῳ αὐτοῦ, Les religions orientales dans le paganisme gréco—romain (Paris 1906) σελ. 132 σημειοῖ «αἱ ἀόριστοι ἰδέαι τῶν ἱερέων τῆς Ἀνατολῆς ἀφινον ἐλεύθερον ἕνα ἕκαστον νὰ βλέπῃ εἰς τὰ μυστήρια τὰ φαντάσματα, ἅτινα ἐπεδίωκεν». Οὕτως οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων καὶ οἱ διανοούμενοι εὕρισκον ἐν τοῖς μυστηρίοις τὰ σύμβολα τῶν διδασκαλιῶν καὶ φιλοσοφικῶν θεωρημάτων τῶν προσφιλῶν εἰς αὐτοὺς καὶ ἐστρέφοντο πρὸς τὰ μυστήρια ὡς πρὸς ἀνωτέραν τινὰ φιλοσοφίαν. Οἱ μυστικοπαθεῖς ὑπεβάλλοντο εὐκόλως καὶ περιήρχοντο εἰς καταστάσεις ἐνθουσιαστικὰς ἢ ἐκστατικὰς εὑρίσκοντες εἰς τὰ μυστήρια ἀνωτέραν τινὰ μορφὴν θρησκείας καὶ ἐπικοινωνίας πρὸς τὸ θεῖον καὶ οὕτω καθεξῆς.

Τοῦτ' αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται καὶ ἐν τῷ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πλαισίου τῶν παλαιῶν μυστηριακῶν θρησκειῶν διαμεμορφωμένῳ Τεκτονισμῷ. Ἀπεστερημένος καὶ οὗτος οἱουδήτινος συστήματος διδασκαλίας, παρουσιάζεται ὡς φιλοσοφία εἰς τοὺς προσκλίνοντας πρὸς τὴν φιλοσοφικὴν ἔρευναν καὶ τὰς φιλοσοφικὰς θεωρίας· ὡς σωματεῖον ἀλληλοβοηθείας καὶ ἀλληλοϋποστηρίξεως εἰς τοὺς ἰδιοτελεστέρους· ὡς ἑταιρία ἠθικὴ εἰς τοὺς ὑπὸ πρακτικῶν καὶ κοινωφελῶν

Ἀρχιμ. † Εὐσεβίου Ματθοπούλου

ΕΡΜΗΝΕΙΑ
ΕΙΣ ΤΗΝ Β΄ ΠΡΟΣ ΤΙΜΟΘΕΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

10. «*Φανερωθεῖσαν δὲ νῦν διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καταργήσαντος μὲν θάνατον, τὸν φωτίσαντος δὲ ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ εὐαγγελίου*».

Ἡ ὁποία δὲ ἐφανερώθη τώρα διὰ τῆς σαρκώσεως καὶ ἐμφανίσεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ Ὁποῖος κατήργησε τὸν θάνατον, ἔφερε δὲ εἰς φῶς καὶ ἐφανέρωσε λαμπρῶς τὴν ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελίου.

«*Φανερωθεῖσαν δὲ νῦν*». Ἡ χάρις εἶχε προορισθῆ ἀνάρχως, ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν τῷ σχεδίῳ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἡ φανέρωσις καὶ πραγματοποίησίς της ἔγινεν ἐν χρόνῳ, ὅταν ὁ Λόγος ἐσαρκώθη **«*διὰ τῆς ἐπιφανείας*».** Διὰ τῆς λέξεως ταύτης σημαίνεται ἐνταῦθα ἡ ἐνανθρώπησις καὶ ὁλόκληρος ὁ ἐπίγειος βίος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Συνδυάζονται δὲ ἡ ἰδέα τῆς θείας παρεμβάσεως κατὰ τὴν κατάλληλον στιγμὴν καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἐπιλάμψεως νέου τινὸς φωτός, ὡς ἐμφαίνεται καὶ ἐκ τῶν συμφραζομένων «φανερωθεῖσαν» «φωτίσαντος» (πρβλ. καὶ Τίτ. β΄ 11, γ΄ 4 «ἐπεφάνη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ»).

«*καταργήσαντος τὸν θάνατον*», τόσον τὸν σωματικόν, ὅσον καὶ τὸν πνευματικὸν θάνατον. Εἰς μὲν τὸ ἴδιον αὐτοῦ σῶμα ὁ Χριστὸς «κατήργησεν ἐμπράκτως τὸν θάνατον, ἀφθαρτίσας αὐτό· ἡμᾶς δὲ ἐφώτισε διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐλπίζειν τὴν ζωὴν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν. Οὐ γὰρ ἤδη ἡμεῖς ἠφθαρτίσθημεν ἐνεργείᾳ, ἀλλὰ μέλλομεν» (Θεοφύλ.).

«*φωτίσαντος*». «Ἀνατείλαντος, φανερώσαντος» (Ζυγαβ.).

«*ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν*». Δημιουργεῖται κλίμαξ. Ἐφανέρωσε ζωήν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ζωὴν ἀθάνατον καὶ ἄφθαρτον. Τὸ «ἀφθαρσίαν» συμπληρεῖ τὸ «ζωήν».

«*διὰ τοῦ εὐαγγελίου*», «διὰ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος» (Ζυγ.). Ἀφ' ἑνὸς μὲν διὰ τῆς περὶ μελλούσης ζωῆς σαφοῦς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τοῦ γεγονότος τῆς ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἀμφότερα ταῦτα ἀπετέλουν θεμελιώδη σημεῖα τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος.

11. «*Εἰς ὃ ἐτέθην ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν*».

Διὰ τὸ ὁποῖον εὐαγγέλιον ἐτέθην ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐγὼ κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν.

«*Εἰς ὃ*» «Εὐαγγέλιον» (Ζυγ.). Ὁμιλήσας περὶ τοῦ εὐαγγελίου ὁ ἀπόστολος φυσικῶς ὁδηγεῖται νὰ κάμῃ λόγον καὶ περὶ τῆς ἀποστολῆς του, ἥτις ἀφορᾷ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον. **«*κῆρυξ καὶ ἀπόστολος καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν*».** «Τοῦ κήρυκος σαφηνιστικὸν τὸ «καὶ ἀπόστολος», τοῦ δὲ ἀποστόλου τὸ «καὶ διδάσκαλος ἐθνῶν» (Ζυγαβ.). Εἶμαι διωρισμένος, ἔχω τοποθετηθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸν ὡς κῆρυξ μὲ ἀποστολὴν ἐπίσημον, ὥστε νὰ κηρύττω μετ' ἐξουσίας καὶ κύρους ὡς ἀπεσταλμένος τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ ἔθνη καὶ νὰ ἀναπτύσσω ὕστερον διὰ διδασκαλίας συνεχοῦς καὶ ἐκτεταμένης τὰς ἀληθείας τοῦ εὐαγγελίου εἰς τοὺς πιστεύοντας.

Λαϊκὸν κήρυγμα ἀπὸ τὴν ἁγίαν Γραφὴν

Ο ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ

Ὁ Θεὸς ὑπόσχεται εἰς τὸν Ἰσραὴλ νὰ ἀποστείλῃ «τὸν ἄγγελον» αὐτοῦ, διὰ νὰ φυλάξῃ αὐτὸν «ἐν τῇ ὁδῷ» καὶ διὰ νὰ τὸν «εἰσαγάγῃ εἰς τὴν γῆν» τῆς ἐπαγγελίας. Καὶ ὁ ἄγγελος αὐτὸς τοῦ Κυρίου θὰ πηγαίνῃ πάντα ἐμπρὸς ἀπὸ τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραήλ, διὰ νὰ τὸν προστατεύῃ ἀπὸ κάθε κακὸν συναπάντημα εἰς τὸν δρόμον του καὶ διὰ νὰ τὸν ὁδηγήσῃ νικηφόρως εἰς τὰς χώρας τῶν Ἀμορραίων καὶ τῶν Χετταίων καὶ τῶν Φερεζαίων καὶ τῶν Χαναναίων καὶ τῶν Γεργεσαίων καὶ τῶν Εὐαίων καὶ τῶν Ἰεβουσαίων. Τόσοι λαοί, λαοὶ πολεμικοί, λαοὶ ποὺ ἦσαν ἐγκατεστημένοι σὰν στὴ φωλιά τους εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Καὶ ὁ Ἰσραὴλ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἕνας καὶ μοναχός, ξένος ποὺ ἐρχόταν ἀπὸ μακρυνὴ πορεία, κακοπαθημένος, κουρασμένος, ἐξαντλημένος. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα δὲν θὰ μποροῦσαν οἱ λαοὶ ἐκεῖνοι νὰ τοῦ κάμουν τίποτα. Τοὐναντίον μάλιστα ἐντὸς ὀλίγου οἱ λαοὶ αὐτοὶ θὰ ἐνικῶντο καὶ ἡ χώρα των θὰ ἐγινόταν χώρα τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ δὲν θὰ ὑπεδουλώνοντο ἁπλῶς οἱ λαοὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς Ἰσραηλίτας, ἀλλὰ καθὼς ὑπόσχεται ὁ Θεός, «καὶ ἐκτρίψω αὐτοὺς» καὶ «κατὰ μικρὸν ἐκβαλῶ αὐτοὺς ἀπὸ σοῦ ἕως ἂν αὐξηθῇς καὶ κληρονομήσῃς τὴν γῆν» (Ἐξόδ. κγ΄ 23, 29).

Ὑπόσχεται νὰ τοὺς ἐξαφανίσῃ ἐντελῶς καὶ νὰ τοὺς διώξῃ ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὴν γῆν αὐτήν, ἡ ὁποία τώρα ἦταν πατρίδα τους, ἀλλὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη εἰς τὸν Ἰσραήλ. Καὶ βεβαιώνει, ὅτι θὰ τοὺς διώξῃ ὄχι ἀμέσως ὅλους, ἀλλὰ σιγὰ σιγὰ μὲ τὸν καιρόν, ἕως ὅτου πληθυνθῇ ὁ λαὸς τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ θὰ κάμῃ αὐτό, ὄχι γιατί δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ὁ Θεὸς γιὰ νὰ τὸ κατορθώσῃ ἀμέσως, ἀλλὰ γιατί δὲν ἤθελε νὰ ἐρημώσῃ μὲ μιᾶς ἡ χώρα ἐκείνη καὶ νὰ βρεθοῦν σὲ δύσκολη θέσι οἱ νέοι της κάτοικοι. «Οὐκ ἐκβαλῶ, λέγει, αὐτοὺς ἐν ἐνιαυτῷ ἑνί, ἵνα μὴ γένηται ἡ γῆ ἔρημος καὶ πολλὰ γένηται ἐπὶ σὲ τὰ θηρία τῆς γῆς» (Ἐξόδ. κγ΄ 29). Ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἐγκατασταθοῦν καλὰ καλά, νὰ γνωρίσουν τὸν τόπον καὶ νὰ συνειθίσουν εἰς τὴν καλλιέργειάν του οἱ νέοι κάτοικοί του, καὶ ὕστερα νὰ φύγουν οἱ παλαιοὶ κάτοικοι καὶ κάτοχοί του.

Καὶ εἰς ὅλους αὐτοὺς τοὺς πολέμους καὶ τοὺς περισπασμούς, ποὺ θὰ ἔμβαινεν ὁ Ἰσραὴλ μὲ τόσους λαούς, οἱ ὁποῖοι ἔπρεπε νὰ διωχθοῦν ἀπὸ τὸ σπίτι τους καὶ τὴ φωλιά τους γιὰ νὰ ἐγκατασταθῇ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός, θὰ ἐξασφάλιζε τὴν νίκην καὶ τὴν ὁριστικὴν ἐπικράτησιν ὁ ἄγγελος τοῦ Κυρίου. Τώρα σὰν ποιὸς νὰ ἦταν ὁ ἄγγελος αὐτός, οἱ ἑρμη-

---

ἰδανικῶν θελγομένους, ὡς ὄργανον πολιτικῶν ἐπιδιώξεων καὶ στήριγμα τοῦ βασιλικοῦ Θρόνου ἐν Ἀγγλίᾳ, ὡς ἀνωτέρα ἐκδήλωσις τοῦ θρησκευτικοῦ πνεύματος εἰς τοὺς καλλιεργοῦντας τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, κ.τ.λ.

Εἶνε ἐν τούτοις γεγονὸς ὅτι ὑπὸ πάσας ταύτας τὰς ἐκδοχὰς ὑπόκειται ὡς βάσις ἡ μυστηριακὴ θρησκεία.

νευταὶ δὲν εὑρέθησαν ὅλοι σύμφωνοι. Ἦταν ἁπλῶς ἄγγελος, ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ, ἕνας ἀπὸ τὰ ἀόρατα ἐκεῖνα πνεύματα, ποὺ ὑπηρετοῦν τὴν βουλὴν τοῦ Θεοῦ καὶ παρουσιάζονται ὡπλισμένοι μὲ δύναμιν ὑπερφυσικὴν καὶ ἀκαταγώνιστον; Ἢ ἦταν κάποιο ἄλλο ἐξαιρετικὸν πρόσωπον, αὐτὸς δηλαδὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ δεύτερον πρόσωπον τῆς ἁγίας Τριάδος, τῆς μεγάλης βουλῆς ὁ ἄγγελος, ὅπως τὸν ὀνομάζει ὁ προφήτης Ἠσαΐας;

Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς πατέρας τῆς ἐκκλησίας ὑπεστήριξαν τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐξήγησιν. Καὶ στηρίζονται μεταξὺ ἄλλων καὶ εἰς ἐκεῖνο, ποὺ λέγει ὁ ἀπόστολος εἰς τὴν Α´ πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴν περὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅτι εἰς τὴν ἔρημον ἔπινον «ἐκ τῆς πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός». Δηλαδὴ παρουσιάζει ὁ Παῦλος τὸν Κύριον ν' ἀκολουθῇ τὸν Ἰσραὴλ εἰς ὅλον του τὸ ταξείδιον ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Ὅπως δμως καὶ ἂν ἔχῃ τὸ πρᾶγμα, ἀδελφέ μου, καὶ ἁπλοῦς ἀκόμη ἄγγελος ἂν ἦταν αὐτός, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ἐδῶ ὁ Θεός, φανερώνεται καθαρὰ ἡ ἐξαιρετικὴ καὶ ἰδιαιτέρα πρόνοια, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς θὰ ἐλάμβανε διὰ τοὺς Ἰσραηλίτας. Καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι ὄχι μὲ τὴν ἰδικήν τους ρομφαίαν, ἀλλὰ μὲ τὴν ἀκαταγώνιστον δύναμιν τοῦ Θεοῦ θὰ ἔμβαιναν καὶ θὰ ἐγκαθίσταντο εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας.

Θρησκεία καὶ Ἐπιστήμη

"ΕΠΙΣΤΗΜΗ, ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΘΕΟΣ,,

Ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦτον ἐδημοσιεύθη εἰς τὸ τελευταῖον φύλλον τῶν Church Times (Ἐκκλησ. Καιρῶν) τοῦ Λονδίνου κύριον ἄρθρον, ἐν σχέσει μὲ τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Aberdeen τῆς Ἀγγλίας συνελθούσης τὸ πρῶτον δεκαήμερον τοῦ λήξαντος μηνὸς Σεπτεμβρίου Βρεττανικῆς ἑταιρίας τῶν ἐπιστημῶν. Κατὰ τὴν συνέλευσιν ταύτην, καὶ εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν τμημάτων ἀνθρωπολογικοῦ, ζῳολογικοῦ, ψυχολογικοῦ, παιδαγωγικοῦ, ὡμίλησαν διάφοροι ἐπιστημονικαὶ κορυφαί, ἀφορμηθέντες οὐχὶ πλέον ἀπὸ «τῶν ὑποθέσεων τοῦ ἀπηρχαιωμένου ὑλισμοῦ» τῶν ἐπιστημόνων τοῦ 18ου καὶ 19ου αἰῶνος· ἀλλ' ὅπως ἐτόνισεν ὁ πρόεδρος τῆς Ἑταιρίας Sir F. Hopkins, ὁ πρόεδρος τοῦ ζῳολογικοῦ τμήματος Dr. F. Gray καὶ ὁ καθηγητὴς E. S. Russel, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ὅτι «οἱ ζῶντες ὀργανισμοὶ διακρίνονται ἀπὸ τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα διὰ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ ἀτομικοὶ ὀργανισμοὶ δεικνύουν ἐνέργειαν, κατευθυνομένην πρὸς ἕνα τέλος ἢ σκοπόν».

Κατόπιν τῶν ἀνακοινωθέντων πορισμάτων τῆς συνελεύσεως ταύτης οἱ Church Times ἔγραψαν ἄρθρον, ἐκ τοῦ ὁποίου μεταφέρομεν τὰ ἀκόλουθα κυριώτερα τμήματα:

«Τὰ ἀνακοινωθέντα τῆς Βρεττανικῆς Ἑταιρίας προκαλοῦν πολλὰ ἐρωτήματα. Τί εἶνε ἐπιστήμη; Ποῖος ὁ σκοπός της; Ἔφερε περισσότερον κακὸν ἢ καλόν; Ποίαν θέσιν ἔπρεπεν αὐτὴ νὰ ἔχῃ εἰς τὴν γενικὴν ἐκπαίδευσιν; Ἐνδιαφέρεται ἡ Ἐκκλησία διὰ τὴν ἐπιστήμην, καὶ διατί;.....

»Ἡ ἐπιστήμη παρέχει εἰς τοὺς ἀνθρώπους πραγματικὰς ὠφελείας διαφόρων εἰδῶν. Ἡ γεωργία, ἡ χημεία καὶ αἱ οἰκονομικαὶ ἐπιστῆμαι ὅλαι παρέχουν ἄμεσον ἐξυπηρέτησιν εἰς τὴν εὐημερίαν τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν. Ἀνεγνώσθησαν ἐκθέσεις εἰς τὰς συνελεύσεις τοῦ Aberdeen περὶ τῆς ἀμέσου ἀξίας τῶν βιομηχανιῶν τῆς ἁλιείας καὶ τοῦ γρανίτου. Πολλὴ ἔρευνα καὶ συζήτησις ἔλαβε χώραν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑγείαν, τὴν τροφήν, τὴν ἐνδυμασίαν, τὸ κλῖμα καὶ ἄλλας ἐφαρμογὰς τῆς ἐπιστήμης εἰς τὴν ζωήν. Τὰ τμήματα τῆς ψυχολογίας καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως δεικνύουν πῶς ὁδηγοῦνται οἱ νέοι εἰς τὸ ἐπάγγελμά των καὶ πῶς ἡ ἐπιστήμη τοὺς βοηθεῖ κατὰ πολλοὺς τρόπους νὰ γίνουν χρήσιμοι πολῖται καὶ νὰ ζοῦν καλὴν ζωήν......

»Δύναται ὅμως ἡ ἔρευνα διὰ τὴν γνῶσιν νὰ ἀγνοῇ τὰ ἄλλα ζητήματα, ποὺ ἐνδιαφέρουν τὸ ἀνθρώπινον γένος; Ἡ πεῖρα τῶν τελευταίων τεσσάρων αἰώνων ἀποδεικνύει ὅτι ἡ γνῶσις διὰ τὴν γνῶσιν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ τόσον πτωχὸν ἰδανικὸν ὅσον ἡ ὡραιότης διὰ τὴν ὡραιότητα. Ἡ τέχνη διὰ τὴν τέχνην ὡδήγησε μερικοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν διάβολον, καὶ ἡ ἐπιστήμη διὰ τὴν ἐπιστήμην ἔφερε τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸ χεῖλος τοῦ ᾅδου. Δὲν εἶνε τυχαῖον, ὅτι τὰ χαρακτηριστικὰ προϊόντα τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης εἶνε δηλητηριώδη ἀέρια καὶ μεγάλα ἐκρηκτικά. Ἐπιστήμη χωρὶς συνείδησιν, εἶπεν ὁ Rabelais, εἶνε καταδίκη. Ἡ δύναμις τοῦ νὰ χρησιμοποιῶμεν τὰς σχεδὸν ἀνεξαντλήτους πηγὰς τῆς φύσεως, τὰς ὁποίας ἡ ἐπιστήμη ἔθεσεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀνθρώπου, θὰ τὸν καταστρέψῃ, ἐὰν δὲν καταστήσῃ αὐτὰς καὶ ἑαυτὸν ὑπηρέτας τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ἰδεωδῶν.

»Εἶνε, λοιπόν, μάταιον διὰ τὸν Sir J. H. Jeans νὰ λέγῃ, ὅπως εἶπε τὴν παρελθοῦσαν ἑβδομάδα, ὅτι τὸ φάρμακον τῶν σημερινῶν μας δεινῶν δὲν εἶνε ὀλιγωτέρα ἐπιστήμη, ἀλλὰ περισσοτέρα ἐπιστήμη. Τὸ φάρμακον ποὺ ζητοῦμεν ἔχει πολὺ ὀλίγην, ἂν μὴ καμμίαν, σχέσιν μὲ τὴν ἐπιστήμην· θὰ εὑρεθῇ, ἐὰν θὰ εὑρεθῇ καθ' ὁλοκληρίαν, εἰς ἐκείνην τὴν σφαῖραν τῆς πνευματικῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου, τὴν ὁποίαν λόγῳ αὐτῆς ταύτης τῆς φύσεώς της, εἶνε ὑποχρεωμένη νὰ ἀγνοῇ. Ἡ ἐπιστήμη δυνατὸν νὰ εἶνε ἱκανὴ νὰ μᾶς εἴπῃ τί εἶνε τὰ πράγματα, ἀλλὰ δὲν εἰμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ τίποτε περὶ τῆς ἀξίας των, εἰδικῶς μάλιστα περὶ τῆς ἀξίας των διὰ τὸν ἄνθρωπον ὡς τέκνον τοῦ Θεοῦ. Ὥπως ἔθεσε τὸ ζήτημα κάποιος ἀγορητὴς εἰς τὸ Aberdeen, ἔγινε πολὺ ἐπιτυχὴς ἀνακάλυψις μέσων—αὐτὸ εἶνε τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ἐπιστήμης—διὰ τὴν ἐπιτυχίαν ἑνὸς σκοποῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε ἀκόμη ἄγνωστος. Αὐτὸς πρέπει νὰ μένῃ πάντοτε ἄγνωστος εἰς τὴν ἐπιστήμην. Διότι ὁ σκοπὸς ὅλων τῶν σκέψεών μας καὶ τῶν γνώσεών μας καὶ τῶν σχεδίων μας εἶνε ἡ καλὴ ζωή. Τὸ νὰ εἴπωμεν δὲ εἰς τί αὐτὴ συνίσταται, τοῦτο δὲν εἶνε ἔργον τῆς ἐπιστήμης, οὔτε καὶ ὅλων μαζῇ τῶν ἐπιστημῶν, ἀλλὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ πρὸ παντὸς τῆς θρησκείας. Δὲν ὑπάρχει καλύτερος ὁρισμὸς τῆς καλῆς ζωῆς ἀπὸ τὰς λέξεις τῶν θεολόγων τοῦ Westminster τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος: «Ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶνε νὰ δοξάζῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀπολαμβάνῃ Αὐτὸν αἰωνίως......

»Θεία πρόνοια, προσευχὴ καὶ θαῦμα δὲν εἶνε πλέον ἐξωτερικὴ ἐπιστήμη, οὔτε μυστήριον μεγαλύτερον δι' αὐτὴν ἀπὸ ὅ,τι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ συνείδησις καὶ ἡ θέλησις. Ἡ σάρκωσις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἦτο ἡ κάθοδος τῆς τελείας ἁγίας Ἀγάπης, τὴν ὁποίαν καλοῦμεν Θεὸν ἐν ἀνθρωπίνῃ σαρκί· ἡ δὲ ἐπιστήμη δὲν εἰμπορεῖ οὔτε νὰ βεβαιώσῃ οὔτε νὰ ἀρνηθῇ ὅτι αὐτὴ πραγματικῶς ἔγινε. Διὰ τοῦ Σταυροῦ Του ὁ Χριστὸς ἔγινεν ἱλασμὸς μεταξὺ τοῦ ἁγίου Θεοῦ καὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἀπὸ τὴν σφαῖραν αὐτὴν τῶν προσωπικῶν σχέσεων ἡ ἐπιστήμη πάντοτε θὰ ἀποκλείεται· ἡ ἁμαρτία εἶνε θρησκευτικὴ καὶ ὄχι ἐπιστημονικὴ λέξις. Ἡ καθωρισμένη διὰ τὸν ἄνθρωπον γνῶσις, τοῦθ' ὅπερ εἶνε ἐπιστήμη, εὑρίσκει τὴν δικαίωσίν της εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς εὐτυχίας τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ὁποία πραγματοποιεῖται ἀληθῶς ἐν τῇ λατρείᾳ τοῦ Θεοῦ».

ΚΥΡΙΑΚΗ 7 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ
(Κυρ. ΙΘ', Β' Κορινθ. ια' 31—ιβ' 9).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς»,σελ.548.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
(Κυρ. Γ' Λουκᾶ ς' 11—16).
Βλέπε Καινὴν Διαθήκην, ἔκδοσιν «Ζωῆς»,σελ.194.

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ

Ἡ ἄγνωστος ὥρα.

Ἐπάνω εἰς τὸ ἄνθος τῆς ἡλικίας του τὸ μονάκριβο παιδὶ τῆς χήρας γυναικὸς τῆς πόλεως Ναΐν ὡδηγεῖτο νεκρὸν εἰς τὸν τάφον. «Νεανίσκος» ἀκόμη, ὅπως σημειώνει ὁ ἱερὸς εὐαγγελιστής, δὲν ἐπρόλαβε νὰ δοκιμάσῃ οὔτε τῆς νεανικῆς ζωῆς τὴν χαράν. Καὶ ἰδοὺ τώρα ὁ θάνατος τὸν ἁρπάζει ἀπὸ τῆς προσφιλοῦς μητρός του τὴν ἀγκάλην καὶ τὸν χωρίζει ἀπὸ συνομήλικας καὶ φίλους. Τίς οἶδε ποῖα ὄνειρα θὰ ἔπλαττε μὲ τὴν νεανικήν του φαντασίαν καὶ ποῖα σχέδια θὰ κατέστρωνεν, ὅταν, παιδὶ μικρὸ καὶ εὐφάνταστον, ἐσυλλογίζετο τὴν σταδιοδρομίαν καὶ τὸ μέλλον του! Ἀλλ' ὅλαι αἱ ἐλπίδες του διεψεύσθησαν. Ὁ θάνατος, τὸν ὁποῖον μέσα εἰς τὴν τρέλλαν τῆς νεανικῆς ζωῆς δὲν ὑπελόγιζεν, ἐματαίωσεν ὁριστικῶς τὰ σχέδιά του. Καὶ ἀπεδείχθη τοιουτοτρόπως ἐκ τῶν πραγμάτων ὅτι, ὄχι μόνον οἱ ἡλικιωμένοι, ἀλλὰ καὶ οἱ νέοι, δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν, ὅτι εἶναι ἄγνωστος τοῦ θανάτου ἡ ὥρα.

Ὤ, ναί! Ὅσον βέβαιον καὶ ἀναντίρρητον εἶναι τὸ ὅτι θὰ ἀποθάνωμεν, ἄλλο τόσον εἶναι ἄγνωστον καὶ ἄδηλον τὸ πότε θὰ ἀποθάνωμεν. Κανεὶς ἀπολύτως δὲν θὰ ἠμπορέσῃ ποτὲ νὰ διαφύγῃ τὴν ὥραν τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ καὶ κανεὶς δὲν εἰμπορεῖ νὰ γνωρίζῃ τὴν ὥραν αὐτήν. Ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς ποὺ γεννώμεθα καὶ ἐρχόμεθα εἰς τὸν κόσμον, εἴμεθα ὑποκείμενοι εἰς τὸν θάνατον καὶ δὲν γνωρίζομεν ἂν ἡ ζωή μας θὰ εἶναι ζωὴ ἐτῶν πολλῶν καὶ μακρῶν, ἢ ἂν θὰ εἶναι μόνον ζωὴ δεκάδων τινῶν μηνῶν. Ἀρχίζομεν τὸ ταξείδιον τῆς ζωῆς, χωρὶς ὅμως νὰ εἰξεύρωμεν πόσον χρόνον τοῦτο θὰ διαρκέσῃ. Ὁμοιάζομεν μὲ τὰ φυτὰ τῶν ἀγρῶν ποὺ δὲν γνωρίζουν ἂν θὰ προλάβουν νὰ γίνουν δένδρα ἢ ἂν θὰ ξερριζωθοῦν, ὅταν ἀκόμη εἶναι τρυφερὰ καὶ μικρά.

Ἀλλ' ἀκριβῶς διότι εἶναι ἄγνωστος ἡ ὥρα τοῦ θανάτου, δι' αὐτὸ πρέπει πάντοτε νὰ τὴν ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν μας. Διότι ὁ θάνατος θέτει μὲν τέρμα εἰς τὴν ἐπίγειον ζωήν, εἶναι ὅμως καὶ ἀρχὴ τῆς ἄλλης ζωῆς, τῆς αἰωνίου καὶ ἀτελευτήτου. Ἡ ζωὴ δὲ ἐκείνη θὰ εἶναι ἢ ζωὴ μακαριότητος καὶ χαρᾶς, ἢ ζωὴ ὀδύνης καὶ θλίψεως. Διότι, ἐὰν μὲν ζήσωμεν τὰ πολλὰ ἢ ὀλίγα ἔτη τῆς ζωῆς ταύτης κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποθάνωμεν ἐν μετανοίᾳ, μᾶς ἐπιφυλάσσεται ἡ ζωὴ τῆς μακαριότητος. Ἐὰν ὅμως κατασπαταλήσωμεν τὸν καιρόν μας εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ φύγωμεν ἀμετανόητοι ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, μᾶς περιμένει αἰώνιος τιμωρία καὶ ἀπώλεια.

Ὅλοι λοιπὸν πρέπει νὰ ἐνθυμούμεθα τὸν θάνατον. Ὄχι μόνον ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ἡλικία εἶναι προχωρημένη, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἀκόμη εἶναι νέοι. Ἡ σκέψις ὅτι ὁ θάνατος μᾶς ἐπαπειλεῖ ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, δὲν πρόκειται νὰ μᾶς βλάψῃ, ὅπως πολλοὶ φοβοῦνται. Τοὐναντίον, θὰ μᾶς συγκρατῇ εἰς τὴν ταπείνωσιν, θὰ μᾶς προφυλάττῃ ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ θὰ μᾶς βοηθῇ νὰ εἴμεθα πάντοτε ἕτοιμοι διὰ τὸ ταξείδιον πρὸς τοὺς οὐρανούς.

ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΩΝ Η "ΖΩΗ„

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑΣ
ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ
ΠΑΝΑΓ. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ
ΔΗΜ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ .... ΔΡΑΧ. 20
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΣΕΛ. 4 ἢ ΔΟΛ. 1
Ἐπιστολαὶ καὶ συνδρομαὶ πρὸς κ. ΙΩΑΝ. Κ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΝ Ἱπποκράτους 189

Ἱδρυτής: Ἀρχιμ. ΕΥΣΕΒΙΟΣ ΜΑΤΘΟΠΟΥΛΟΣ († 1929)
Συντάκτης: Ἀρχιμ. ΔΙΟΝ. ΦΑΡΑΖΟΥΛΗΣ († 1920)

Θλίβουν, ἀντὶ νὰ παρηγοροῦν.

Ἡ θλῖψις τῆς χήρας γυναικὸς διὰ τὸν θάνατον τοῦ μόνου υἱοῦ της εἶχε κινήσει τὴν συμπάθειαν τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Ναΐν. Δι' αὐτό, καθὼς ἀναφέρει ἡ σημερινὴ περικοπή, «ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς ἦν σὺν αὐτῇ». Οἱ γοεροί της θρῆνοι, αἱ ἀπελπιστικαί της κραυγαὶ καὶ ἡ ὀδύνη, τὴν ὁποίαν ἐδοκίμαζεν ὁδηγοῦσα εἰς τὸν τάφον τὴν μόνην της ἐλπίδα, συνεκίνησαν πλῆθος γειτόνων καὶ γνωστῶν, οἱ ὁποῖοι ἔσπευσαν νὰ συλλυπηθοῦν καὶ νὰ παρηγορήσουν διὰ τῆς παρουσίας των τὴν τεθλιμμένην ἐκείνην μητέρα καὶ νὰ παρακολουθήσουν τὸν νεκρόν της εἰς τὴν τελευταίαν του κατοικίαν.

Διότι, πράγματι, εἰς οἱανδήποτε θλῖψιν, πρὸ παντὸς δὲ ὅταν πρόκηται περὶ θανάτου προσφιλοῦς προσώπου, δοκιμάζουν ἀρκετὴν παρηγορίαν καὶ ἐνίσχυσιν ἐκεῖνοι ποὺ πενθοῦν, ὅταν βλέπουν γείτονας καὶ γνωστοὺς νὰ συμμετέχουν εἰλικρινῶς εἰς τὸ πένθος των καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ τοὺς παρηγορήσουν. Ἐνῷ, ἀντιθέτως, μεγαλώνει ἡ θλῖψίς των καὶ αὐξάνει ὁ πόνος των, ὅταν παρατηροῦν ὅτι ἀδιαφοροῦν οἱ ἄλλοι διὰ τὴν δοκιμασίαν των, πολὺ δὲ περισσότερον ὅταν γελοῦν, ἐνῷ αὐτοὶ κλαίουν. Διότι ἡ θλῖψις, καὶ μάλιστα ἐξ ἀφορμῆς θανάτου, εἶναι φυσικὸν νὰ στενοχωρῇ καὶ νὰ πιέζῃ τὴν ψυχὴν τοῦ θλιβομένου. Πολλοὶ δὲ μάλιστα φθάνουν καὶ εἰς ἀπόγνωσιν τελείαν, διότι δὲν τοὺς ἀφίνει ἡ ὑπερβολικὴ θλῖψις νὰ σκεφθοῦν μὲ ψυχραιμίαν. Ὅλα γύρω των φαίνονται μαῦρα καὶ δὲν εἰμποροῦν νὰ παρηγορήσουν μόνοι τὸν ἑαυτόν των. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ὅταν εἰς τοιαύτας περιστάσεις πένθους παρουσιάζωνται πρόσωπα ποὺ δείχνουν ἐνδιαφέρον καὶ συμμετέχουν εἰς τὴν θλῖψίν των, λαμβάνουν ἀρκετὴν ἀνακούφισιν καὶ ἐνίσχυσιν.

Ὁποία ὅμως εἰρωνεία! Εἶναι τοιοῦτος ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον πολλοὶ σπεύδουν νὰ «συλλυπηθοῦν», ὥστε θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς νὰ εἴπῃ ὅτι περισσότερον θλίβουν, παρὰ παρηγοροῦν. Διότι, ἐν πρώτοις, εἰς πολλὰς ἐπαρχιακὰς πόλεις ποὺ συνηθίζουν νὰ «μοιρολογοῦν» τοὺς νεκρούς, μαζεύονται εἰς τὸ σπίτι τοῦ ἀποθανόντος αἱ λεγόμεναι «μοιρολογίστρες» καὶ δὲν κάμνουν τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀνοίγουν βαθυτέραν τὴν πληγὴν εἰς τοὺς συγγενεῖς μὲ τὰ πένθιμα ἐκεῖνα μοιρολόγια, τὰ ὁποῖα τραγουδοῦν. Ἄλλοι πάλιν, διὰ νὰ παρηγορήσουν τάχα τοὺς πενθοῦντας, ὁμιλοῦν περὶ τῶν χαρισμάτων ποὺ εἶχεν ὁ ἀποθανὼν καὶ περὶ τῆς «ἀπροσδοκήτου συμφορᾶς, τὴν ὁποίαν ἐπεφύλασσεν ἡ ἄσπλαγχνος καὶ κακὴ μοῖρα» εἰς αὐτούς· ὅλα δὲ αὐτὰ ὄχι μόνον δὲν παρηγοροῦν, ἀλλὰ τοὐναντίον θλίβουν καὶ πικραίνουν περισσότερον. Τί δὲ νὰ λεχθῇ δι' ἐκείνους ποὺ πηγαίνουν εἰς τὰς κηδείας καί, ἐνῷ οἱ οἰκεῖοι τοῦ νεκροῦ πονοῦν καὶ θλίβονται περὶ τὸ φέρετρόν του, αὐτοὶ συζητοῦν καὶ ἀστειεύονται καὶ γελοῦν;

Ἀλλ' ὄχι! Τοιοῦτος τρόπος παρηγορίας καὶ συμμετοχῆς εἰς τὸ πένθος τῶν ἄλλων δὲν εἶναι χριστιανικός. Καὶ πρέ-

πει δι' αὐτὸ νὰ προσέχωμεν, διὰ νὰ μὴ ἐπαυξάνωμεν τὸν πόνον καὶ τὴν θλῖψιν ἐκείνων, τοὺς ὁποίους ὀφείλομεν μὲ τὴν χριστιανικήν μας συμπάθειαν νὰ ἐνισχύωμεν καὶ παρηγορῶμεν.

Ὁ χριστιανὸς πρὸ τοῦ θανάτου.

Ἤρκεσε μία μόνον διαταγὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν ζωὴν τὸν νεκρὸν υἱὸν τῆς χήρας γυναικός. «Νεανίσκε, σοὶ λέγω, ἐγέρθητι», ἦτο τὸ πρόσταγμα τοῦ Κυρίου· καὶ εὐθὺς «ἀνεκάθησεν ὁ νεκρὸς καὶ ἤρξατο λαλεῖν καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ αὐτοῦ».

Καὶ ἀληθῶς! Τί ἠμποροῦσε ν' ἀντιτάξῃ ὁ θάνατος εἰς τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ; Καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπεσταλμένοι τοῦ Θεοῦ ἀνέστησαν νεκροὺς καὶ ἀπέδειξαν διὰ τῶν θαυμάτων ἐκείνων τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ, ἐξ ὀνόματος τοῦ ὁποίου ἐνήργουν. Ἀλλὰ τώρα Ἐκεῖνος ποὺ διατάσσει τὸν νεκρὸν νεανίσκον νὰ ἐγερθῇ, δὲν εἶναι ἄνθρωπος ἁπλοῦς. Εἶναι καὶ Θεὸς τέλειος καὶ παντοδύναμος. Αὐτὸς ἦλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ καταργήσῃ τὸ κράτος τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου καὶ νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα. Πρόκειται μετ' ὀλίγον νὰ προσφέρῃ τὸν Ἑαυτόν Του θυσίαν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων. Θὰ ἀποθάνῃ μὲν καὶ θὰ ταφῇ ὡς ἀντιπρόσωπος τῶν ἁμαρτωλῶν, ἀλλ' ὡς Θεὸς θ' ἀναστηθῇ ἐνδόξως, νικητὴς τοῦ θανάτου. Πῶς λοιπὸν ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ ἡ διαταγή Του καὶ νὰ μὴ ἀναστηθῇ ὁ νεκρὸς τῆς χήρας;

Ὢ! πόσον ἐξαιρετικὴ εἶναι ἡ σημασία τοῦ γεγονότος τούτου δι' ἡμᾶς τοὺς χριστιανούς! Ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ποὺ ἦλθεν ὁ Σωτὴρ εἰς τὴν γῆν, δὲν ἔχομεν πλέον νὰ φοβηθῶμεν τὸν θάνατον. Διότι ναὶ μὲν θ' ἀποθάνωμεν μίαν ἡμέραν καὶ ἡμεῖς, ἀλλὰ θ' ἀναστηθῶμεν πάλιν. Δὲν εἶναι ὁ θάνατος ἀπώλεια καὶ ἀφανισμός, ἀλλὰ μόνον χωρισμὸς τοῦ σώματος ἀπὸ τῆς ψυχῆς. Χωρισμός, ὁ ὁποῖος θὰ διαρκέσῃ μέχρι τῆς δευτέρας καὶ ἐνδόξου παρουσίας τοῦ Κυρίου, ὁπότε ὅλοι οἱ νεκροὶ θὰ ἀναστηθοῦν κατὰ διαταγὴν αὐτοῦ, διὰ νὰ κριθοῦν ἀναλόγως τῶν πράξεών του ἕκαστος. Τότε, ἐκεῖνοι ποὺ πιστεύουν καὶ πειθαρχοῦν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, θὰ ἐξασφαλίσουν τὴν αἰώνιον σωτηρίαν καὶ μακαριότητα. Διότι αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν συνεχωρήθησαν διὰ τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἐπιτρέπεται λοιπὸν οἱ ἀληθεῖς χριστιανοὶ νὰ θρηνοῦν ἀπαρηγόρητα καὶ ν' ἀπελπίζωνται διὰ τὸν θάνατον τῶν προσφιλῶν των. Βεβαίως προξενεῖ λύπην ὁ διὰ τοῦ θανάτου χωρισμὸς ἀπὸ πρόσωπα ἀγαπητά. Ἀλλὰ πρέπει νὰ μᾶς παρηγορῇ καὶ νὰ μετριάζῃ τὴν λύπην μας ἡ πεποίθησις ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ τοῦ ἰδικοῦ Του θανάτου μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν. Συνεπῶς ἡ ψυχή, ἀπηλλαγμένη ἀπὸ τὴν ἐνοχὴν καὶ τὴν αἰωνίαν καταδίκην, δὲν θὰ ζημιωθῇ ἀπὸ τὸν θάνατον τὸν σωματικόν. Ἐκεῖνο ποὺ κάμνει ἀπαίσιον τὸν θάνατον, εἶνε ἡ ἁμαρτία. Διότι αὐτὴ μᾶς χωρίζει ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἐφ' ὅσον ὅμως διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λαμβάνομεν τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν, ὁ θάνατος εἶνε ἁπλούστατα τὸ τέλος τῆς παρούσης ζωῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς μακαρίας καὶ αἰωνίου ζωῆς.

Ὅλοι ὅσοι μελετοῦν τὴν «Ζωὴν» καὶ ὠφελοῦνται ἐξ αὐτῆς, ἔχουν καθῆκον νὰ συνιστῶσιν αὐτὴν καὶ εἰς ἄλλους, συντελοῦντες οὕτω εἰς τὴν εὐρυτέραν διάδοσιν τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν. Τοιαύτη φροντὶς ἀποτελεῖ καὶ τὴν καλλιτέραν ἀντίδρασιν ἐναντίον τῆς ἐξαπλώσεως τῶν ἀνηθίκων ἀναγνωσμάτων.

Λόγοι χρυσοῖ

ΤΙ ΦΟΒΟΥΝΤΑΙ ΟΙ ΑΓΙΟΙ

Ἕνας διάσημος ἱεροκήρυξ ἐκήρυττε πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς μίαν μεγάλην πόλιν τῆς Γαλλίας. Οὐδέποτε, ἀναφέρει σύγχρονος ἱστορικός, ἐσημειώθησαν παρόμοιαι ἐπιτυχίαι. Ἦτο κρίσις, τὴν ὁποίαν ἐπάνω εἰς τὸν ἐνθουσιασμόν του εἶχε γράψει.

Καθ' ὃν χρόνον αἱ θεωρίαι καὶ αἱ διδασκαλίαι τῶν θεωρουμένων ὡς λογίων καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ τῆς ἐποχῆς συγγράμματα ὑπεδαύλιζαν τὸ πῦρ τῶν ἀντιθρησκευτικῶν παθῶν, ἕνας καλόγηρος μὲ τὸ μοναχικόν του σχῆμα προσήλκυσεν εἰς τὸν λόγον του τὴν πνευματικὴν ἀριστοκρατίαν τῆς ἐπισήμου ἐκείνης πόλεως, καὶ ἀνενέωνεν, ἐν μέσῳ 19ῳ αἰῶνι, τὰ θαυμάσια κατορθώματα τῶν μεγάλων κηρύκων τῆς πίστεως, οἵτινες λάμπουν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ ὡς ἀστέρες φωτεινοί.

Ἀπὸ τὰς 5 τὸ πρωΐ, μέγα πλῆθος λαοῦ κατελάμβανε τὴν μεγάλην μητρόπολιν καὶ ἐξηγόραζε μὲ τὴν παραμονὴν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ὡρῶν τὴν εὐτυχίαν ὀ λ ί γ ω ν λ ε π τ ῶ ν χ ρ ι σ τ ι α ν ι κ ῆ ς ε ὐ γ λ ω τ τ ί α ς.

Ἀλλ' ἦτο τόσον συναρπαστικός, ἀνήρχετο τόσον ὑψηλά, μακράν, πολὺ μακρὰν τῶν ὑλικῶν ἀπασχολήσεων, ὁ εὔγλωττος αὐτὸς λόγος! Καὶ ὅταν τὸ ἀπέραντον αὐτὸ πλῆθος ὑπεγειρόμενον εἰς ὕψη ἀπὸ τὴν ἐμπνευσμένην διδασκαλίαν τοῦ κήρυκος συνεκλονίζετο καὶ ἐνεθουσία, μόνος ὁ σεβασμὸς τῆς ἱερότητος τοῦ χώρου συνεκράτει μετὰ πολλῆς δυσκολίας τοὺς ἐπιδοκιμαστικοὺς ψιθύρους καὶ τὰ ἐνθουσιώδη χειροκροτήματα.

Ἕνα βράδυ, ὕστερον ἀπὸ ἕνα ἐκ τῶν καλυτέρων κηρυγμάτων του, ἦλθαν καὶ ἐκτύπησαν εἰς τὴν ταπεινὴν κατοικίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ κῆρυξ αὐτὸς τοῦ Εὐαγγελίου ἀπεσύρετο διὰ νὰ προσεύχεται καὶ νὰ αὐτοσυγκεντροῦται, ἀλλὰ ὁ ἱεροκήρυξ δὲν κατέβηκε· ἐπερίμεναν ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ ἀφοῦ εἶδον ὅτι δὲν ἤρχετο, αὐτός, ὁ συνήθως τόσον ἀκριβὴς καὶ τακτικός, τότε ἕνας ἄλλος καλόγηρος τῆς ἰδίας μονῆς ἀνέβηκεν εἰς τὸ δωμάτιόν του. Καὶ ἐνῷ οὐδεὶς ἀπήντα εἰς τὴν πρόσκλησίν του, ἀνοίγει τὴν πόρταν τοῦ δωματίου καὶ βλέπει τὸν ἱεροκήρυκα γονατιστὸν ἐνώπιον τῆς εἰκόνος τοῦ Ἐσταυρωμένου, μὲ τὴν κεφαλὴν σκυμμένην μεταξὺ τῶν χειρῶν του, ἀπερροφημένον εἰς προσευχὴν διακοπτομένην ἀπὸ λυγμούς. Πλησιάζει καὶ ριπτόμενος εἰς τοὺς βραχίονάς του, λέγει: Π ά τ ε ρ μ ο υ, τί ἔ χ ε τ ε;

—Φ ο β ο ῦ μ α ι! τοῦ ἀπήντησεν ὁ ἱεροκῆρυξ μὲ τὸ πρόσωπον πλημμυρισμένον ἀπὸ δάκρυα.

—Φ ό β ο ς! Π ά τ ε ρ μ ο υ! Κ α ὶ ἀ π ὸ τ ί λ ο ι π ό ν;

—Φ ο β ο ῦ μ α ι α ὐ τ ὴ ν τ ὴ ν ἐ π ι τ υ χ ί α ν!

***

Ἡ ἐπιτυχία φέρει λοιπὸν φόβον;

Μάλιστα, φέρει φόβον...... ε ἰ ς τ ο ὺ ς ἁ γ ί ο υ ς!

Ἡ ἐπιτυχία, ἥτις προκαλεῖ τὰς ἐπιδοκιμασίας καὶ τὸν θαυμασμόν, εἶνε ὁ ἥλιος ποὺ ρίπτει ὅλην τὴν καυστικήν του θερμότητα ἐπὶ τοῦ λεπτοῦ ἄνθους, τὸ ὁποῖον δὲν ἐχρειάζετο, παρὰ μίαν μικρὰν ἀκτῖνα διὰ νὰ ἀνοίξῃ.

Ἡ ἐπιτυχία, ἡ ὁποία γίνεται αἰτία ἐπικροτήσεων, εἶνε ἡ βροχὴ τοῦ οὐρανοῦ ἡ πίπτουσα ὡς χείμαρρος ἐπὶ τοῦ στάχεως, ὅστις δὲν εἶχεν ἀνάγκην διὰ νὰ συγκρατηθῇ, παρὰ μόνον ὀλίγων σταγόνων ὕδατος.

Ἡ ἐπιτυχία εἶνε τὸ ἀρίστης ποιότητος ἡδύποτον, τὸ ὁποῖον λαμβανόμενον κατὰ σταγόνας ἀνυψώνει, ζωογονεῖ, ἐνδυναμώνει· ἀλλὰ πινόμενον ἀμέτρως μεθύσκει, καταβάλλει, ἐκνευρίζει.

Ὤ! ἀναμφιβόλως, χρειάζεται διὰ τὴν διάνοιαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἔδωκε τὴν ἀποστολὴν νὰ φωτίζῃ καὶ νὰ ἑλκύῃ, ὀλίγη ἐνθάρρυνσις, ὅπως ἐπίσης χρειάζεται διὰ τὴν καρδίαν ὀλίγη ἐκ μέρους τῶν ἄλλων ἀφοσίωσις· ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν μίαν καὶ διὰ τὴν ἄλλην χρειάζεται μία ἐπιδοκιμασία λεπτὴ καὶ μετρημένη, ἕνα εὐχαριστῶ, τὸ ὁποῖον μόλις νὰ τὰ ἐγγίζῃ.

Οἱ ἅγιοι φοβοῦνται νὰ ἔχουν τι πολὺ ἐπὶ τῆς γῆς· πιστεύουν ὅτι αὐτὸ θὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἔχουν ὀλίγον εἰς τὸν οὐρανὸν ἢ ὅτι καὶ νὰ ἀποκλεισθοῦν τελείως κινδυνεύουν. Καὶ ὅταν ἡ ἐπιτυχία τοὺς περιβάλλῃ μὲ τὸν φωτοστέφανόν της καὶ ὅταν ὁ θόρυβος τῆς καλῆς φήμης τοὺς καταδιώκῃ, φοβοῦνται, κρύβονται, φωνάζουν: Κύριε, ἐλέησόν με!

Ἴσως, ἐὰν ἤθελέ τις ἐπὶ τῆς γῆς νὰ μάθῃ ποία εἶνε ἡ περισσότερον ἁγία ψυχή, θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ:

Εἶνε ἐκείνη, ἡ ὁποία προσπαθεῖ περισσότερον νὰ κρύπτεται.

Ἀπὸ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν.

ΕΥΝΙΚΗ

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ

Τὰ κύπελλα ἐγεμίσθησαν μὲ ἐκλεκτὸν καὶ ἀρωματισμένον κρασί. Ὁ Σεμπρόνιος ἐσηκώθη πάλιν, ἔχυσεν ὀλίγας σταγόνας καὶ ἐστράφη πρὸς τὸ ἄγαλμα τοῦ θεοῦ τῆς ἀμπέλου: «Γενοῦ εὐμενὴς εἰς ἡμᾶς, ὦ Βάκχε!» Ἕνας φασιανὸς ἐκ τῆς Φρυγίας, μία πῆτα ἀπὸ γλώσσας ἀηδόνων καὶ ὄστρεα πολυδάπανα, ποὺ ἔφεραν ἀπὸ τὴν Βρεττανίαν, ἦσαν τὸ περιεχόμενον τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ συμποσίου. Κατόπιν ἦλθον τὰ γλυκίσματα, παγωμένα ποτὰ καὶ μουσική, τῆς ὁποίας οἱ ἦχοι, ἀσθενεῖς τὸ πρῶτον, ηὔξανον βαθμιαίως εἰς ἔντασιν. Ἀλλ' οἱ μουσικοὶ δὲν ἐφαίνοντο· ἦσαν ἀπομακρυσμένοι εἰς μίαν γειτονικὴν στοὰν καὶ ἔπαιζον περιπαθεῖς καὶ φιληδόνους ἤχους. Ὅταν τὸ τελευταῖον φαγητὸν ἐτελείωσε, καὶ οἱ συμποσιασταὶ ἔπλυναν καὶ ἐδρόσισαν τὰ χέρια διὰ τελευταίαν φοράν, ἤρχισαν μερικοὶ νὰ τραγουδοῦν. Ἕνας ἄλλος ἐξεδίπλωσε τεμάχιον παπύρου καὶ ἐδιάβασε κάποιο ποίημα, τοῦ ὁποίου ἦτο ποιητής.

Ἡ συζήτησις ἐγενικεύθη καὶ περιεστράφη εἰς τὰ συνήθη ζητήματα. Ὁ Σεμπρόνιος ὡμίλησε διὰ τὴν φιλοσοφίαν, ἡ σύζυγός του διὰ τὸν νεώτερον συρμὸν τῆς Ρώμης, ἐνῷ ἡ Ἰουνία συνεζήτει μὲ ἕνα νεαρὸν Ἕλληνα δι' ἕνα λόγον, ποὺ εἶχεν ἐκφωνηθῆ εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς ἀγορᾶς.

—Ἡμᾶς τοὺς Ἀθηναίους μᾶς κατηγοροῦν ὅτι μᾶς ἀρέσει πᾶν ὅ,τι εἶνε νέον· καὶ ἀληθῶς νέον ἦτο τὸ κήρυγμα ἐκείνου τοῦ γέροντος..... ἀλλ' ἦτο βλάσφημον.

Ἡ Ἰουνία ἀνετινάχθη.

—Ἀφοῦ ὑβρίσθησαν οἱ θεοί μας, δὲν ἔπρεπε ν' ἀκούσετε τὴν ὁμιλίαν ἐκείνην, εἶπεν.

—Ἀλλὰ βλέπετε, ἦτο κάτι τὸ τόσον νέον, ὥστε θὰ ἦτο πολὺ δύσκολον εἰς ἕνα Ἀθηναῖον νὰ ἀδιαφορήσῃ.

Καὶ ἀνασύρων τὰ σημειωματάριά του ἀπὸ τὴν ζώνην:

—Νά, ἔλαβα τὸν κόπον νὰ γράψω τὰ λόγια αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ Ἰουνία ἔρριψεν ἐπ' αὐτῶν περίεργον βλέμμα.

—Δύναμαι νὰ τὰ διαβάσω;

—Πολὺ εὐχαρίστως· ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἔγραψα βιαστικά, φοβοῦμαι, ὅτι θὰ σᾶς εἶνε δύσκολον νὰ ἀντιληφθῆτε τὴν σειρὰν τῶν σκέψεων.

Καὶ ἡ Ἰουνία, παρατηροῦσα τοὺς ἐλαφρῶς χαραγμένους ἑλληνικοὺς χαρακτῆρας, ἤρχισε ν' ἀναγινώσκῃ:

—Δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον ἕνας ἀληθινὸς Θεός. Τὰ εἴδωλα ὅλων τῶν ἐθνῶν θὰ συντριβοῦν.

—Εἴδωλα! ἐπανέλαβεν ἡ Ἰουνία, σηκώνουσα τὰ μάτια· τί θέλει νὰ εἴπῃ;

—Ὤ! δὲν μᾶς ἀφῆκεν εἰς τὴν ἀβεβαιότητα διὰ τὴν ἔννοιαν τῶν λόγων του, προσέθεσεν ὁ νεαρὸς Ἕλλην. Ἔλεγεν ὅτι ὁ Ζεύς, ἡ Παλλάς, ἡ Ἥρα καὶ ὅλος ὁ χορὸς τῶν θεῶν μας δὲν ἦσαν παρὰ ψευδῆ εἴδωλα.

Τὸ πρόσωπον τῆς Ἰουνίας ἐξεδήλωνε τὴν φρίκην, ποὺ τὴν εἶχε καταλάβει.

—Εἶνε δυνατὸν νὰ ὑπάρχουν τοιοῦτοι ἐλεεινοὶ εἰς τὸν κόσμον;

Καί, ἐνθυμηθεῖσα ἀμέσως τὴν ἀποχαιρετιστήριον ἐπίσκεψιν τῆς Κορνηλίας, ἐφώναξεν:

—Μήπως δὲν ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Ρώμην μία αἵρεσις, διαδίδουσα τὰ ἴδια ψεύδη;

—Ναί. Οἱ Ναζωραῖοι. Ἤκουσα νὰ ὁμιλοῦν δι' αὐτούς. Πιστεύω, ὅτι καὶ ὁ γέρων ἐκεῖνος ἀνήκει εἰς τὴν αὐτὴν αἵρεσιν, ἂν καὶ ὀνομάζεται Χριστιανός, ἐκ τοῦ ὀνόματος ἐκείνου, τὸν ὁποῖον ὀνομάζει Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

—Ναί, εἶνε τῆς ἰδίας αἱρέσεως, τὸ ξεύρω. Παρ' ὀλίγον νὰ εἴπῃ, ὅτι μία ἀπὸ τὰς φίλας της εἶχεν ἀποπλανηθῆ ἀπ' αὐτούς. Ἀλλά, φοβουμένη μήπως ἡ ὁμολογία αὐτὴ ἐντυπώσῃ στίγμα ἀνεξάλειπτον εἰς τὴν φίλην της ἐκείνην, ἠρκέσθη νὰ προσθέσῃ:

—Ἔμαθα περὶ αὐτῆς κάτι, τὴν στιγμὴν ποὺ ἐγκατέλειψα τὴν Ρώμην.

(Ἀκολουθεῖ)

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Ο ΥΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Σειρὰ μαθημάτων διὰ τὰ Κατώτερα Κατηχ. Σχολεῖα, χρησιμώτατον βοήθημα διὰ τοὺς διδάσκοντας. Περιέχει τὴν διδακτέαν ὕλην ἑνὸς σχολικοῦ ἔτους. Σελίδες 128. Τιμᾶται δρ. 20 ἄδετος, δρ. 35 πανόδετος. Προστίθενται ταχυδρομικὰ Ἐσωτερικοῦ δρ. 8 διὰ τὰ ἄδετα, δρ. 10 διὰ τὰ πανόδετα. Διὰ τὸ Ἐξωτερικόν, διπλάσια.

Η ΘΕΙΑ ΟΙΚΟΔΟΜΗ

Σειρὰ μαθημάτων διὰ τὰ Μέσα Κατηχ. Σχολεῖα, βοήθημα διὰ τοὺς διδάσκοντας. Περιέχει τὴν διδακτέαν ὕλην ἑνὸς σχολικοῦ ἔτους. Σελίδες 136. Τιμᾶται δρ. 30 ἄδετος, δρ. 45 πανόδετος. Ταχ)κὰ Ἐσωτερικοῦ δρ. 8 διὰ τὰ ἄδετα, δρ. 10 διὰ τὰ πανόδετα. Ἐξωτερικοῦ διπλάσια.

ΣΧΕΔΙΑΣΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

τοῦ 1934—1935 διὰ τὰ Ἀνώτερα Κατηχητικά, πολυγραφημένον. Σελίδες 77. Τιμὴ δρ. 35. Ταχ)κὰ Ἐσωτερικοῦ δρ. 10. Ἐξωτερικοῦ διπλάσια.

ΕΠΙ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἡ «ψυχολογία τοῦ φόβου».

Ὁ πρόεδρος τῆς τραγικῶς ἀποτυχούσης Διασκέψεως τοῦ Ἀφοπλισμοῦ κ. Ἀρθοῦρος Χέντερσον, εἰς πρόσφατον ἄρθρον του, ἐξετάζων τὸν κίνδυνον τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ πολέμου, ἐσημείωνε καὶ τὰ ἀκόλουθα :

«Κάθε κυβέρνησις κόπτεται ὑπὲρ τῆς εἰρήνης. Καὶ κάθε κυβέρνησις δηλοῖ ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ παράσχῃ τὰς θετικωτέρας ἐγγυήσεις ὅτι δὲν προτίθεται νὰ προσβάλῃ κανένα ἔθνος. Καὶ ἐν τούτοις ὅλαι αἱ κυβερνήσεις κρατοῦν τὰ ὅπλα των, διατηροῦν τοὺς ἐξοπλισμούς των καὶ μάλιστα τοὺς αὐξάνουν. Κάθε ἔθνος περιμένει ὅπως αἱ φιλειρηνικαί του ἀπόψεις γίνουν δεκταὶ ὡς εἰλικρινεῖς ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη. Ὅλοι ἀποκρούουν τοὺς ἐπιθετικοὺς σκοπούς. Ἰσχυρίζονται ὅτι τὸ μέγα αὐτὸ καὶ βαρὺ φορτίον τῶν ἐξοπλισμῶν ὀφείλεται μόνον εἰς λόγους ἀμύνης. Κανεὶς δὲν πρόκειται νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον τοῦ ἄλλου, ἀλλ᾽ ὅλοι εἶνε ἕτοιμοι νὰ ἀμυνθοῦν. Ἐναντίον τίνος ὅμως, ἀφοῦ κανεὶς δὲν θὰ ἐπιτεθῇ;

»Διὰ τοῦτο, ἂν οἱ ἐξοπλισμοὶ δὲν ἀποτελοῦν τὰ ὄργανα **ἀπαισίων καὶ σκοτεινῶν σκοπῶν**, πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἡ φοβερὰ ὑλικὴ ἔκφρασις τῆς **ψυχολογίας τοῦ φόβου** ποὺ συνέχει τοὺς λαούς».

Ἀλλ᾽ εἴτε «ὄργανα ἀπαισίων καὶ σκοτεινῶν σκοπῶν»—φυσικὰ τῶν ἀπαισίων σκοπῶν τῶν «ἐμπόρων τοῦ θανάτου», ὅπως ὠνομάσθησαν οἱ βιομήχανοι τῶν ὅπλων—εἶναι οἱ ἐξοπλισμοί, εἴτε «φοβερὰ ὑλικὴ ἔκφρασις τῆς ψυχολογίας τοῦ φόβου», ἕνα εἰς τὸ βάθος κρύπτεται γεγονός : Ὅτι δὲν θὰ κατήντα ποτὲ ὁλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης νὰ παραδίδῃ τὸ αἷμά της καὶ τὰς σάρκας της εἰς τοὺς «ἐμπόρους τοῦ αἵματος», ἂν δὲν εἶχεν ἀποστατήσει ἀπὸ τὸν Θεόν· ὅτι δὲν θὰ ἐγίνοντο ποτὲ θῦμα τόσον τραγικοῦ φόβου ὁλόκληροι λαοί, ἂν κατέφευγαν εἰς τὸν Ἄρχοντα τῆς εἰρήνης, τὸν Θεὸν τῆς ἐλπίδος, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν !

Αἱ ἐπεμβάσεις τοῦ θανάτου.

Ἐκ παραλλήλου θεομηνίαι καὶ δυστυχήματα ὁμαδικά, σημειούμενα εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, συμπληρώνουν τὸ ἔργον τοῦ θανάτου, ποὺ εἶχεν ἀναλάβει ὁ παρελθὼν καὶ ἀπειλεῖ ὁ μέλλων πόλεμος. Ἡ φοβερὰ καταστροφὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ ὑπερωκεανείου «Μόρρο Κάσλ» εἰς τὸ δυτικώτατον ἄκρον τῆς γῆς μὲ δύο περίπου ἑκατοντάδας ἀνθρώπων, ποὺ ἐκάησαν ἢ ἐπνίγησαν, κατόπιν ὁλονυκτίου γλεντιοῦ καὶ ὑπὸ τὸ κράτος βαρείας μέθης. Ὁ τρομερὸς τυφὼν τῆς Ἰαπωνίας, ποὺ ἐξηφάνισεν ὑπὲρ τὰς τρεῖς χιλιάδας ἀνθρώπων εἰς τὸ ἀνατολικώτατον ἄκρον τῆς γῆς· ἡ τραγῳδία τοῦ ἀγγλικοῦ ἀνθρακωρυχείου, ποὺ ἐστοίχισε 260 θύματα, κρατοῦν εἰς συγκίνησιν τὸ παγκόσμιον ἐνδιαφέρον.

Παρ᾽ ὅλας ὅμως τὰς τραγικὰς αὐτὰς ἐπεμβάσεις τοῦ θανάτου, μὲ τὰς ὁποίας κλείει τοὺς λογαριασμοὺς τῆς παρούσης ζωῆς καὶ μεταφέρει ὁμαδικῶς τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, καθὼς καὶ τὰς ἐπὶ μέρους τοιαύτας, μὲ τὰς ὁποίας ἁρπάζει ἑκατομμύρια ἀνθρώπων, δὲν διδάσκεται εὔκολα ὁ ἄνθρωπος. Οἱ μὲν «ἔμποροι τοῦ θανάτου», οἱ βιομήχανοι τῶν ὅπλων, νομίζουν, ὅτι θὰ εἶναι αἰωνόβιοι ἐπὶ τῆς γῆς, διὰ νὰ πωλοῦν ὅπλα εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, νὰ φονεύωνται ἐκεῖνοι καὶ νὰ πλουτίζουν αὐτοί. Μέγα δὲ μέρος ἄλλων ἀνθρώπων κάμνουν τὴν σκέψιν, ποὺ κάμνει «ὁ κακὸς δοῦλος», ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Κυρίου λέγει «ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν», καὶ διὰ τοῦτο «τύπτει τοὺς συνδούλους του, ἐσθίει καὶ πίνει μετὰ τῶν μεθυόντων». Οἱ δὲ ὑπόλοιποι διατελοῦμεν ὑπὸ ἕνα εἶδος ἀπάτης καὶ νάρκης, ἕνεκα τῆς ὁποίας φανταζόμεθα διὰ τὸν ἑαυτόν μας τόσον μακρυνὴν τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου, ὥστε διὰ κάθε ἄλλην βιοτικὴν ὑπόθεσιν νὰ θεωροῦμεν ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσωμεν καὶ μόνον τὴν ἑτοιμασίαν διὰ τὴν ἄλλην ζωὴν νὰ ἀποφεύγωμεν ἐπιμελῶς ἢ ν᾽ ἀναβάλλωμεν εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον! Καὶ ὅμως ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου παραγγέλλει : «Γίνεσθε ἕτοιμοι· ὅτι ᾗ ὥρᾳ οὐ δοκεῖτε ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται» νὰ μᾶς μεταφέρῃ διὰ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ἄλλην ζωήν, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς περιμένει κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις!

Ζωοφιλία καὶ φιλανθρωπία.

Ἐπειδὴ ἐφθάσαμεν εἰς τόσον ὑψηλὸν βαθμὸν πολιτισμοῦ, ὥστε νὰ διοργανώνωμεν καὶ ἑορτὰς διὰ τὰ ζῶα—ἡ προσεχὴς Πέμπτη εἶναι ἡ ἑορτή των!—ἐπίκαιρον δεῖγμα τοῦ πολιτισμοῦ αὐτοῦ παρέχει γνωστὸς λόγιος ἀκαδημαϊκὸς εἰς πολιτικὴν ἐφημερίδα, γράφων τὰ ἑξῆς δι᾽ ἕνα σύγχρονον «παιδομάζωμα»:

«Ἄνθρωποι σκληροὶ καὶ ἀσυνείδητοι ἐξακολουθοῦν τὸ φρικτὸν αὐτὸ παιδομάζωμα, μαζεύουν τὰ παιδάκια τῆς φτωχολογιᾶς, ὀρφανὰ τὰ περισσότερα, καὶ δημιουργοῦν ἀπ᾽ αὐτὰ μικροὺς σκλάβους, ποὺ τοὺς σακατεύουν, μὲ τῆς βαρειὲς δουλειές, γιὰ ὅλη τους τὴ ζωή. Διότι εἶνε ἀφάνταστον τί κάνουν στὰ σπίτια τῶν τυράννων των οἱ μικροὶ αὐτοὶ σκλάβοι. Κουβαλοῦν νερά, μεταφέρουν ψώνια, πλένουν σκάλες καὶ πεζοδρόμια, σηκώνουν μπεμπέδες στὴν ἀγκαλιά τους, ξεθεώνονται στοὺς δρόμους καὶ τρῶνε καὶ ξύλο ἀπὸ μικροὺς καὶ μεγάλους. Ἕνας ἐνήλικος ὑπηρέτης μπορεῖ νὰ διαμαρτυρηθῇ, ν᾽ ἀρνηθῇ ὑπηρεσίαν, νὰ πάρῃ τὸ μπογαλάκι του, ἐπὶ τέλους, καὶ νὰ φύγῃ. Τὸ δουλάκι τὰ ὑποφέρει ὅλα. Δὲν ἔχει καμμίαν συνείδησιν τῶν δικαιωμάτων του. Δέχεται τὴν μοῖράν του, ὅπως τὴν δέχεται καὶ τὸ γαϊδουράκι. Εἶνε καὶ αὐτὸ ἕνα μικρὸν ζῶον. Καὶ γι᾽ αὐτὸ προτιμᾶται ἀπὸ τοὺς βαρβάρους καὶ σκληροὺς ἀνθρώπους.

—Καλὲ τί τῆς θέλετε τῆς ξεμυαλισμένες ὑπηρέτριες; σᾶς λένε. Δὲν γράφετε νὰ σᾶς φέρουν ἀπὸ κανένα χωριὸ ἕνα μικρὸ νὰ σᾶς κάνῃ ὅλες τῆς δουλιές; Καὶ τὸ παιδομάζωμα ἐξακολουθεῖ».

Ἀφοῦ λοιπὸν ἔχομεν ζωοφιλίαν, τί μᾶς χρειάζεται ἡ φιλανθρωπία; Καὶ ἀφοῦ φροντίζομεν διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῶν ζώων, τί σημασίαν ἔχει, ἂν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχει ἡ προχριστιανικὴ δουλεία;

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

(Ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ ἐποπτείαν τῆς Α. Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσοστόμου).

Ἀπὸ τῆς παρούσης ἑβδομάδος ἄρχονται τὰ μαθήματα τῶν Κατηχητικῶν Σχολείων, τὰ ὁποῖα σκοπὸν ἔχουν νὰ παιδαγωγήσουν χριστιανικῶς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν καὶ νὰ μορφώσουν χαρακτῆρας εὐγενεῖς, ἠθικοὺς καὶ τιμίους. Τοιαῦτα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῆς «Ζωῆς» θὰ λειτουργήσουν ἐφέτος Κατώτερα, Μέσα καὶ Ἀνώτερα τὰ ἑξῆς·

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, **Κατώτερα** μὲν κατὰ Κυριακήν: 1) Ἁγ. Δημητρίου (Ἀμπελοκ.) $10\frac{1}{2}$ π.μ. 2) Ἁγ. Ἐλευθερίου (Ἄρεως) 11 π.μ. 3) Ἁγ. Γεωργίου (πρώην Β΄ Νεκροτ.) 11 π.μ. 4) Τριῶν Ἱεραρχῶν (Πετραλ.) $10\frac{1}{2}$ π.μ. 5) Ἁγ. Τριάδος (Κεραμ.) 11 π.μ. 6) Ἁγ. Παύλου 3 μ.μ. 7) Ταξιαρχῶν (Πύλης ἀγορᾶς) $2\frac{1}{2}$ μ.μ. 8) Ἁγ. Γεωργίου (Κυψέλης) 3 μ.μ. 9) Ἀσωμάτων (Πετράκη) $10\frac{1}{2}$ π.μ. 10) Ἁγ. Ἀντωνίου (Πατησ.) 2 μ.μ. Κατὰ Τετάρτην· 11) Ἁγ. Ζώνης 3 μ.μ. 12) Ἁγ. Σπυρίδωνος (Σταδίου) 3 μ.μ. 13) Μεταμορφώσεως (Πλάκας) 3 μ.μ. 14) Ἁγ. Κωνσταντίνου (Ὁμον.) 3 μ.μ. 15) Ἁγ. Παντελεήμονος (Ἀχαρνῶν) 3 μ.μ. Κατὰ Σάββατον· 16) Ἁγ. Νικολάου (Πευκ.). $2\frac{1}{2}$ μ.μ. 17) Ἁγ. Διονυσίου (Ἀρεοπαγ.) $2\frac{1}{2}$ μ.μ.

Μέσα δὲ σχολεῖα κατὰ Κυριακήν: 1) Ἁγ. Νικολάου (Πευκ.) 11 π.μ. 2) Ἁγ. Σπυρίδωνος (Σταδίου) 11 π.μ. 3) Μεταμορφώσεως (Πλάκας) 11 π.μ. 4) Ἁγ. Διονυσίου (Ἀρεοπ.). $11\frac{1}{2}$ π.μ. 5) Ἁγ. Ζώνης 11 π.μ. 6) Ἁγ. Κωνσταντίνου (Ὁμον.) κατὰ Πέμπτην 4 μ.μ.

Ἀνώτερον: Χρυσοσπηλαιωτίσσης, Πέμπτην $5\frac{1}{2}$ μ.μ.

ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ, **Κατώτερα** κατὰ Κυριακήν: 1) Ἁγ. Σπυρίδωνος 3 μ.μ. 2) Ἁγ. Σοφίας 11 π.μ. 3) Προφ. Ἠλιοὺ 11 π.μ. 4) Ἁγ. Νικολάου 3 μ.μ. 5) Εὐαγγελιστρίας 11 π.μ.

Μέσα δέ, κατὰ Κυριακὴν 1) Ἁγ. Νικολάου 11 π.μ., κατὰ Τετάρτην 2) Ἁγ. Κωνσταντίνου $4\frac{1}{2}$ μ.μ.

Ἀνώτερον : Ἁγ. Κωνσταντίνου, Τετάρτην 6 μ.μ.

ΕΝ ΠΕΡΙΧΩΡΟΙΣ, **Κατώτερα** κατὰ Κυριακήν: 1) Ἁγ. Νικολάου (Καισαριανῆς) $2\frac{1}{2}$ μ.μ. 2) Ἁγ. Πάντων (Καλλιθέας) 11 π.μ. 3) Ἁγ. Κωνσταντίνου (Πυριτιδοπ.) 11 π.μ. 4) Κοιμήσ. Θεοτόκου (Ν. Φιλαδελφείας) 3 μ.μ. 5) Προφ. Ἠλιοὺ (Τζιτζιφιῶν) 11 π.μ.

Ἐγγραφαὶ καὶ διδασκαλία **δωρεάν**. Δεκτοὶ εἰς μὲν τὰ **Κατώτερα** μαθηταὶ Δ΄, Ε΄ καὶ ΣΤ΄ τάξ. Δημοτ. Σχολείων· εἰς τὰ **Μέσα**, μαθηταὶ τῶν 3 κατωτέρων τάξ. Γυμνασίου ἢ ἄλλων ἰσοβάθμων Σχολείων· εἰς δὲ τὰ **Ἀνώτερα**, μαθηταὶ τῶν 3 ἀνωτέρων τάξ. Γυμνασίου ἢ ἄλλων ἰσοβάθμων σχολείων.

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

Τὴν προσεχῆ Κυριακὴν θὰ ὁμιλήσουν κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν οἱ κάτωθι θεολόγοι εἰς τοὺς ἱ. ναούς :

Μητροπόλεως ὁ ἀρχιμ. Σεραφεὶμ Παπακώστας.

Χρυσοσπηλαιωτίσσης ὁ ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Κολιόπουλος.

Ἁγ. Κωνσταντίνου (Ὁμονοίας) ὁ κ. Π. Τρεμπέλας.

Ἐπίσης ὁμιλοῦν οἱ παρεπιδημοῦντες κ. κ. Ἰωάν. Καψιμάλλης ἐν *Καβάλλᾳ*· Χ. Δέδες ἐν *Χανίοις*· ἱεροδ. Λεωνίδας Παρασκευόπουλος ἐν *Χίῳ*· Χ. Παπαγιάννης ἐν *Μιτυλήνῃ*· Ἀθ. Φραγκόπουλος ἐν *Ἰωαννίνοις*· Κωνστ. Λαμπρόπουλος ἐν *Ἡρακλείῳ*· Κ. Χρόνης ἐν *Ναούσῃ* καὶ Γ. Γεωργαντόπουλος ἐν τῇ περιφερείᾳ *Λαρίσης*· ἔτι δὲ καὶ οἱ περιοδεύοντες κ.κ. Λάζ. Χατζηθέμελις ἐν τῇ περιφερείᾳ *Ἡρακλείου* καὶ Παν. Παπαγιάννης ἐν *Μακεδονίᾳ*.

Τύποις «ΖΩΗΣ» — Ἱπποκράτους 189, Ἀθῆναι.